

Migracje we współczesnym świecie

- Tomasz A.
Winiarczyk

Migracje we współczesnym świecie

- pojęcia podstawowe
- rodzaje migracji
- przyczyny migracji
- uchodźstwo
- bariery migracji
- modele migracji
- kierunki migracji
- fale migracji w Europie
- sytuacja imigrantów
- imigranci w Polsce
- skutki migracji

emigracja

- opuszczenie kraju ojczystego, stałe lub czasowe osiedlenie się poza granicami ojczyzny; wychodźstwo

imigracja

- napływ ludności obcej do jakiegoś kraju w celu osiedlenia się czasowo lub na stałe

migracja – rodzaje

- **migracja czasowa** – wyjazd na pewien czas
- **migracja stała** – wyjazd z zamiarem osiedlenia się w miejscu docelowym

migracja łańcuchowa

- migranci z danego państwa, regionu czy miejscowości mają tendencję do skupiania się w tych samych miejscach w krajach docelowych migracji
- wynika to z dostępu do informacji wśród migrantów oraz potrzeby zapewnienia sobie poczucia bezpieczeństwa poprzez życie w jednej wspólnocie

reemigracja

- powrót z emigracji

repatriacja

- powrót na stałe do kraju ojczystego osób, które z różnych przyczyn, zwykle niezależnych od ich woli znalazły się poza granicami swojego państwa i zamieszkały na terytorium innego państwa, tracąc zazwyczaj dotychczasowe obywatelstwo

impatriacja

- powrót do ojczyzny potomków obywateli państwa urodzonych za granicą

PRZYCZYNY MIGRACJI

	Czynniki „wypychające” z ojczyzny (związane z problemami, z którymi zmagają się ludzie w miejscu zamieszkania)	Czynniki „przyciągające” do obcego kraju (wynikające z atrakcyjności danego miejsca dla imigrantów)
Przyczyny ekonomiczne i demograficzne	ubóstwo, bezrobocie, niskie płace, wysoki przyrost naturalny i przeludnienie, złe warunki mieszkaniowe, głód, brak podstawowej opieki medycznej, trudności w dostępie do edukacji, niski poziom rozwoju państwa	większe szanse na znalezienie pracy i możliwość uzyskania wyższych zarobków, szansa na poprawę poziomu życia albo na rozwój osobisty i zawodowy, zachęty do osiedlenia się ze strony władz, lepsze warunki mieszkaniowe, wysoki poziom rozwoju danego państwa, nowoczesna infrastruktura
Przyczyny polityczne	konflikty i wojny, zagrożenia dla bezpie- czeństwa w kraju, w tym prześladowania i przemoc ze strony władz oraz nieprze- strzeganie podstawowych praw i wolności	poczucie bezpieczeństwa, wysoki poziom przestrzegania praw człowieka, wolność polityczna, brak dyskryminacji ze względu na rasę, poglądy polityczne itp.
Przyczyny społeczne i kulturowe	dyskryminacja, np. na tle etnicznym lub religijnym, poczucie wyalienowania doty- kające przedstawicieli mniejszości	możliwość połączenia rodzin, migracja do kraju przodków, tolerancyjne społeczeństwo wolne od dyskryminacji, niewielkie różnice kulturowe między ojczyzną a krajem docelowym
Przyczyny ekologiczne	klęski żywiołowe (np. powodzie, susze, trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów), zły stan środowiska naturalnego, ryzyko wystąpienia katastrof ekologicznych (np. skażenia gleb i wód)	warunki przyrodnicze sprzyjające osiedla- niu się na stałe (np. niewielkie prawdopo- dobieństwo wystąpienia klęsk żywioło- wych, lepsza jakość powietrza i wody)

Wybrane przykłady czynników wpływających na decyzję o emigracji

Czynniki wypychające	Czynniki przyciągające
wysokie bezrobocie	szansa na zatrudnienie
niskie płace	wyższe płace
nietolerancyjne społeczeństwo	społeczeństwo tolerancyjne
odmienność kulturowa	podobieństwo kulturowe
ciężkie warunki klimatyczne	optymalne warunki klimatyczne
napięcia, konflikty, prześladowania	bezpieczeństwo
niski poziom opieki zdrowotnej	wyższy poziom opieki zdrowotnej
złe warunki mieszkaniowe	lepsze warunki mieszkaniowe
ograniczone możliwości nauki	szerokie możliwości nauki
zagrożenie klęskami żywiołowymi	brak zagrożenia klęskami żywiołowymi
ograniczenia wolności	wolność
ograniczenia dostępu do wody i żywności	dostęp do wody i żywności
brak rodziny lub znajomych	rodzina lub znajomi
nieefektywna pomoc socjalna	sprawna pomoc socjalna
ograniczone możliwości samorealizacji	szerokie możliwości samorealizacji

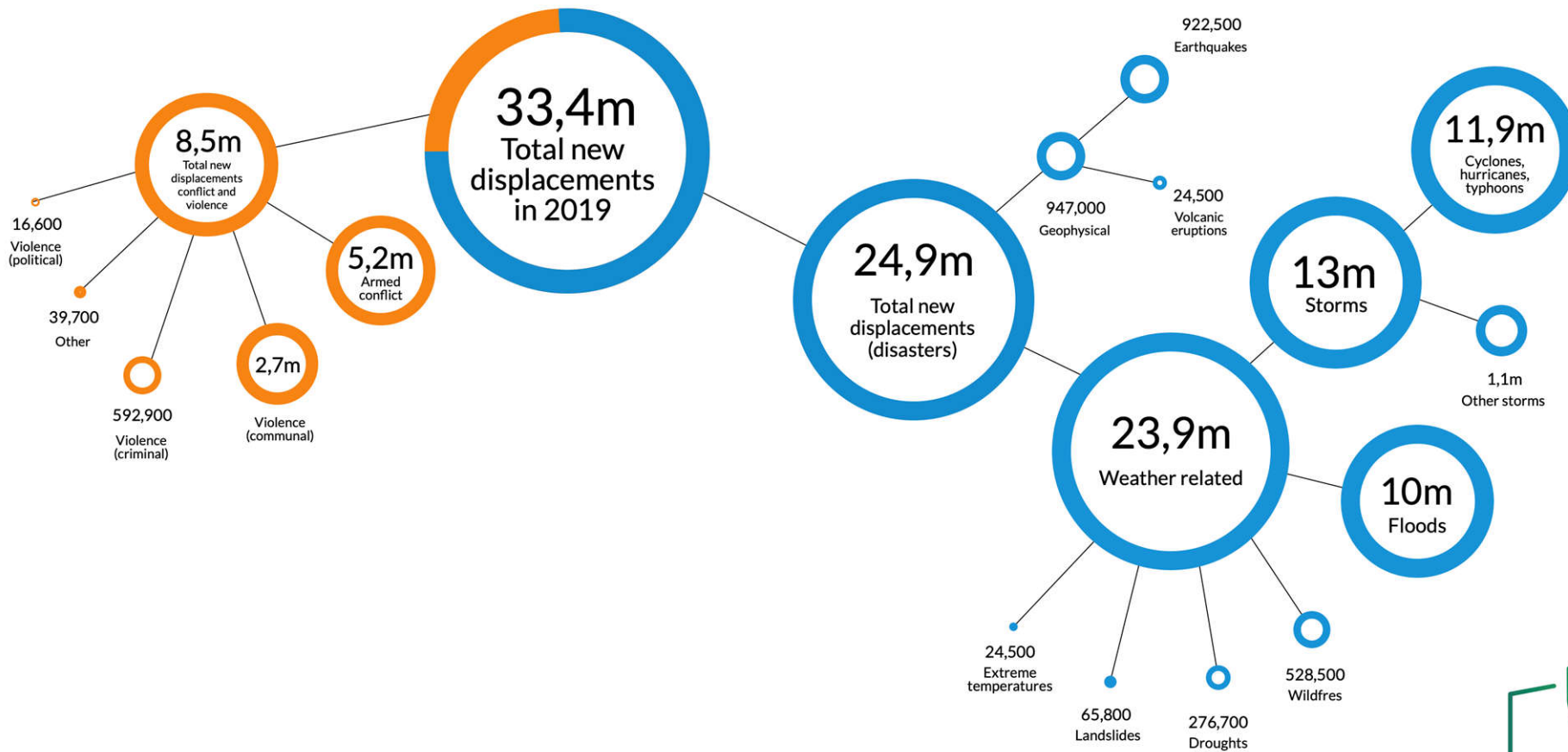
migracje środowiskowe

- z powodu nagłych lub postępujących zmian środowiskowych negatywnie wpływających na życie lub warunki życia ludzie są zmuszeni do opuszczenia swoich domów, czasowo lub na stałe wewnątrz kraju lub za granicę

migracje klimatyczne

- szczególny przypadek migracji środowiskowych
- przyczyną ich są zmiany w otoczeniu, wynikające z przekształcenia klimatu

<https://raport.togetair.eu/czlowiek/ludzie-swiat-klimat/migracje-klimatyczne-na-czym-polegaja-i-czy-dotyczya-polski>

New displacements in 2019: breakdown for conflict and disasters

uchodźstwo

- stały lub czasowy pobyt poza granicami własnego państwa spowodowany przyczynami ekonomicznymi, politycznymi, religijnymi (często prześladowaniami)

status uchodźcy

- W prawie międzynarodowym pojęcie uchodźcy definiowane jest przez Konwencję Dotyczącą Statusu Uchodźców z 1951 roku (znana też jako Konwencja Genewska z 1951) zmienioną następnie Protokołem nowojorskim z 1967 roku.
- Dokumenty te definiują, iż uchodźcą jest osoba, która przebywa poza krajem swego pochodzenia i posiada uzasadnioną obawę przed prześladowaniem w tym kraju ze względu na rasę, religię, narodowość, poglądy polityczne lub przynależność do określonej grupy społecznej.

status uchodźcy

- Dana osoba nie staje się uchodźcą, ponieważ został jej nadany taki status
- to ten status został jej nadany, ponieważ ta osoba jest (i była - od momentu opuszczenia kraju pochodzenia) uchodźcą;
- decyzja o nadaniu statusu uchodźcy tylko to potwierdza

<https://oko.press/nielegalny-imigrant-nielegalny-uchodzca-prostu-uchodzca-pis-manipuluja-pojeciami-wyjasniamy>

FORMY OCHRONY

STATUS UCHODźCY

forma ochrony międzynarodowej przyznawana osobie, która spełnia przesłanki do uznania jej za uchodźcę. Zgodnie z polskim prawem status uchodźcy nadawany jest bezterminowo, a osoba, która go uzyskała, może korzystać z większości praw socjalnych przysługujących obywatelom polskim. Posiadanie statusu uchodźcy pozwala ubiegać się w przyszłości o zezwolenie na pobyt stały, a następnie – o obywatelstwo polskie.

AZYL

Forma ochrony udzielana cudzoziemcom w sytuacji, gdy jest to niezbędne do zapewnienia im bezpieczeństwa oraz gdy przemawia za tym ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej. Ochrona taka ma charakter polityczny, w praktyce nie jest stosowana w Polsce. W świetle polskiego prawa azyl nie jest tym samym co status uchodźcy, jednak w terminologii międzynarodowej pojęcia „status uchodźcy” i „azyl” najczęściej oznaczają to samo.

OCHRONA UZUPEŁNIAJĄCA

Forma ochrony międzynarodowej dla osób, które nie otrzymały statusu uchodźcy, jednak wobec których zachodzą przesłanki udzielenia ochrony. Ochrona uzupełniająca jest przyznawana w sytuacji, gdy powrót do kraju pochodzenia może narazić osobę na rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy – m.in. nieludzkie bądź poniżające traktowanie, tortury albo znalezienie się na obszarze, na którym toczy się konflikt zbrojny.

POBYT HUMANITARNY

Polska forma ochrony przyznawana osobie, która nie może być deportowana do kraju pochodzenia, gdyż byłoby tam zagrożone jej prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa osobistego, mogłaby zostać poddana torturom lub nieludzkemu traktowaniu czy ukarana bez podstawy prawnej. Pobyt humanitarny może także uzyskać osoba, która prowadzi w Polsce życie rodzinne lub prywatne, a deportacja naruszałaby jej prawo do życia rodzinnego czy prywatnego, a także osoba, której dzieć zintegrowały się już z polskim społeczeństwem i deportacja, oznaczająca odcięcie od środowiska szkolnego i grupy rówieśniczej mogłaby zaburzyć ich rozwój.

POBYT TOLEROWANY

Polska krajowa forma ochrony przyznawana w tych samych przypadkach, o których mowa przy pobycie humanitarnym, ale w sytuacji, gdy nie można udzielić zgody na pobyt ze względów humanitarnych. O takiej sytuacji możemy mówić na przykład gdy cudzoziemiec zagraża bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu. Dodatkowo zgoda ta udzielana jest w przypadkach, gdy wydalenie cudzoziemca jest niewykonalne z przyczyn niezależnych od odpowiednich polskich instytucji lub gdy odmówiono jego ekstradycji.

status uchodźcy

- **Cudzoziemcy nie mogą uzyskać ochrony w postaci statusu uchodźcy, gdy:**
 - podlegają wyłączeniom z mocy Konwencji Genewskiej, czyli: popełnili zbrodnię przeciwko pokojowi lub ludzkości, poważne przestępstwo o charakterze niepolitycznym przed przybyciem do Polski, lub inne akty sprzeczne z zasadami i celami Narodów, a także gdy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa polskiego;
 - status uchodźcy został im już nadany w innym kraju.

status uchodźcy w Polsce

- Status azylanta lub uchodźcy mogą uzyskać jedynie cudzoziemcy (obywatele innych państw lub bezpaństwowcy). Osoby te znajdują się pod władzą Rzeczypospolitej i z tego powodu korzystają z praw i wolności zapewnionych w Konstytucji.
- Statusu azylanta lub uchodźcy nie uzyskuje się automatycznie, należy się o niego ubiegać przed organami państwa (powody i procedurę – która musi być również zgodna z zasadami konstytucyjnymi – określa ustawa lub umowa międzynarodowa).

deportacja

- przymusowe, połączone z ograniczeniem wolności, przesiedlenie osób do innego rejonu kraju lub usunięcie ich poza granice państwa, głównie ze względów politycznych, na podstawie decyzji władz administracyjnych; dodatkowe narzędzie represji wobec więźniów kryminalnych i politycznych

BARIERY MIGRACYJNE

- **polityczne** – polityczne decyzje władz dot. możliwości migracji; prawdopodobnie główna przyczyna niskiej mobilności ludności w skali świata
- **językowe** – trudności komunikacyjne; jedna z głównych przyczyn niskiego poziomu migracji międzynarodowej w Unii Europejskiej i na innych obszarach bez barier politycznych
- **kulturowe** – nieznanostwo kultury i zwyczajów innych ludów
- **infrastrukturalne** – np. słaby rozwój mieszkalnictwa (ważne w Polsce)
- **administracyjno-prawne** – konieczność uzyskania wizey lub zgody na legalny pobyt czy podjęcie pracy
- **mentalne** – lęk przed zmianą otoczenia, spodziewane trudności z adaptacją
- **fizyczne** – np. mur czy zasieki na granicy, morze lub góry na granicy, konieczność długiej i wyczerpującej podróży

MODELE MIGRACJI

- **Klasyczny model migracji** – pomimo pewnych limitów ilościowych, migrantów generalnie zachęca się do przyjazdu, gwarantuje się im obywatelstwo. Ta kategoria dotyczy tak zwanych „narodów imigrantów”, a więc USA, Kanady, Australii.
- **Kolonialny model migracji** – dotyczy dawnych imperiów kolonialnych, głównie Wielkiej Brytanii i Francji. Zakłada on faworyzowanie imigrantów z dawnych kolonii kosztem tych z innych krajów.
- **Model gastarbeiterów** – zakłada politykę przyjmowania imigrantów jako pracowników na określony czas, bez udzielania im obywatelstwa (nawet pomimo długotrwałego pobytu w kraju). Przykładem są tu Niemcy, Szwajcaria i Belgia.
- **Imigracja nielegalna** – samowolne przekraczanie granicy bądź też pozostawanie w kraju przyjazdu po upływie terminu, np. wizy turystycznej.

KIERUNKI MIGRACJI

- kraje emigracyjne
- kraje imigracyjne

**Państwa i regiony,
z których emigruje ludność**

**Państwa i regiony,
do których imigruje ludność**

Ameryka Łacińska (głównie Meksyk),
Azja (głównie Chiny), w mniejszym
stopniu Europa (przede wszystkim Europa
Środkowo-Wschodnia) i Afryka

Stany Zjednoczone, Kanada

Europa Środkowo-Wschodnia (głównie
Polska, kraje bałtyckie, Słowacja, Rumu-
nia, Bułgaria), Azja (obszary byłych kolonii
europejskich), Afryka Północna (przede
wszystkim Algieria, Tunezja i Maroko)

Australia i Nowa Zelandia

Azja (głównie Azja Południowo-Wschodnia)
i Europa

kraje Zatoki Perskiej
(głównie Arabia Saudyjska, Kuwejt, ZEA)

Syria

Turcja, Liban, Jordania, Arabia Saudyjska,
państwa Unii Europejskiej

Sudan Południowy

Uganda, Sudan, Etiopia

Afganistan

Pakistan, Iran

Wenezuela

Kolumbia, Peru, Chile, Ekwador, Brazylia

ŚWIAT

natężenie migracji

Główne szlaki migracyjne i liczba (mln) migrantów w 2010 r.

1,401 → 3,191 →

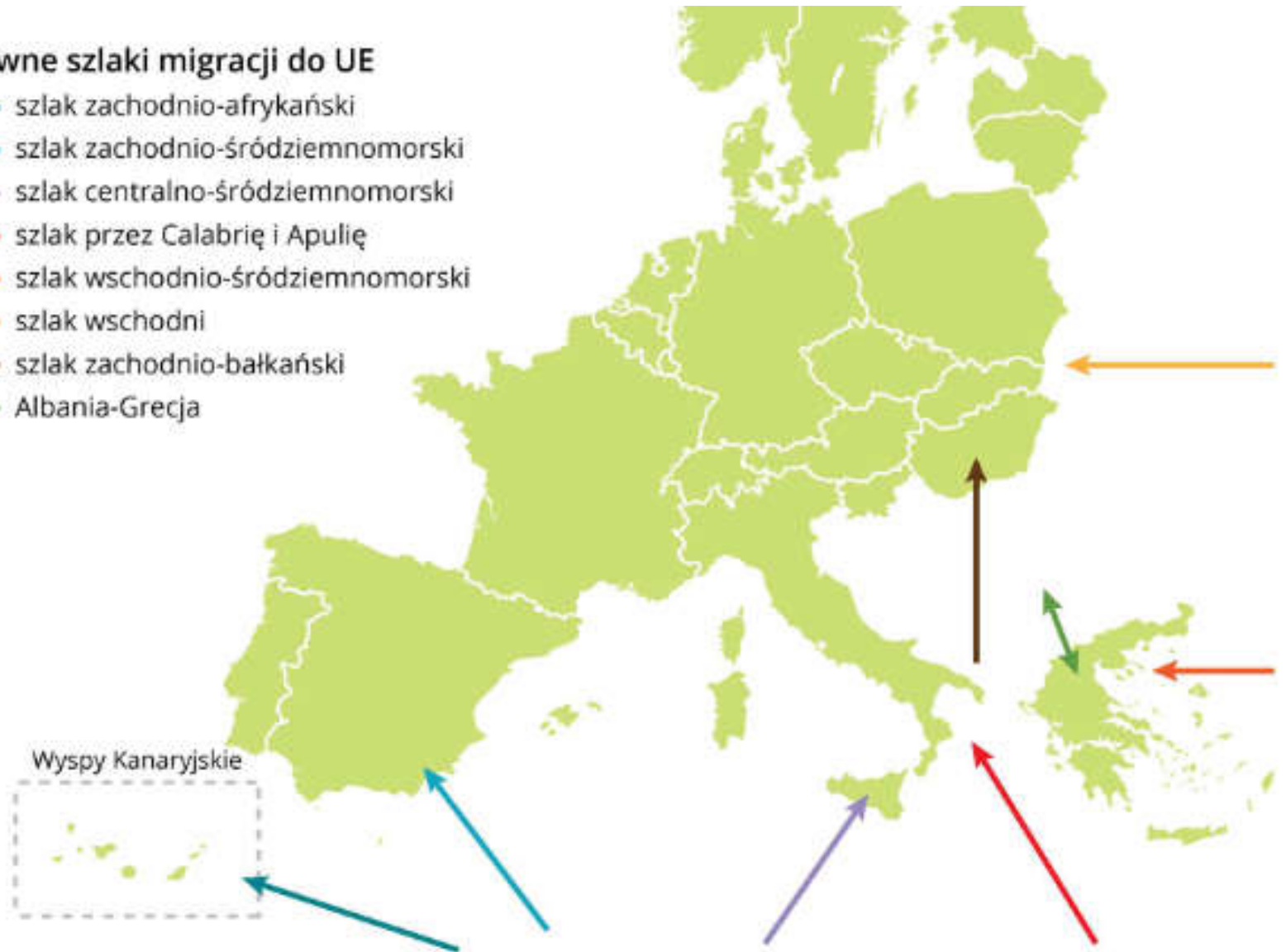
szerokość strzałki jest proporcjonalna do liczby migrantów

FALE MIGRACJI W EUROPIE

- po II wojnie światowej – brak siły roboczej w Europie Zachodniej (ściąганie ludzi w południa Europy czy byłych kolonii w Afryce i Azji)
- do lat 90. migracje ekonomiczno-polityczne z Europy Środkowo-Wschodniej do Europy Zachodniej
- lata 90. – migracje ekonomiczne z krajów postkomunistycznych; uchodźcy z byłej Jugosławii
- migracje zarobkowe w ramach Unii Europejskiej po 2004 r. z Europy Środkowo-Wschodniej
- ciągły napływ imigrantów z Azji i Afryki
- kryzys imigrancki 2015 r. – przez Grecję i Włochy przedostało się do Europy ok. miliona imigrantów z Syrii (wojna domowa), Iraku (upadek państwa) i Afganistanu

Główne szlaki migracji do UE

- ← szlak zachodnio-afrykański
- ← szlak zachodnio-śroziemnomorski
- ← szlak centralno-śroziemnomorski
- ← szlak przez Calabrię i Apulię
- ← szlak wschodnio-śroziemnomorski
- ← szlak wschodni
- ← szlak zachodnio-bałkański
- ← Albania-Grecja

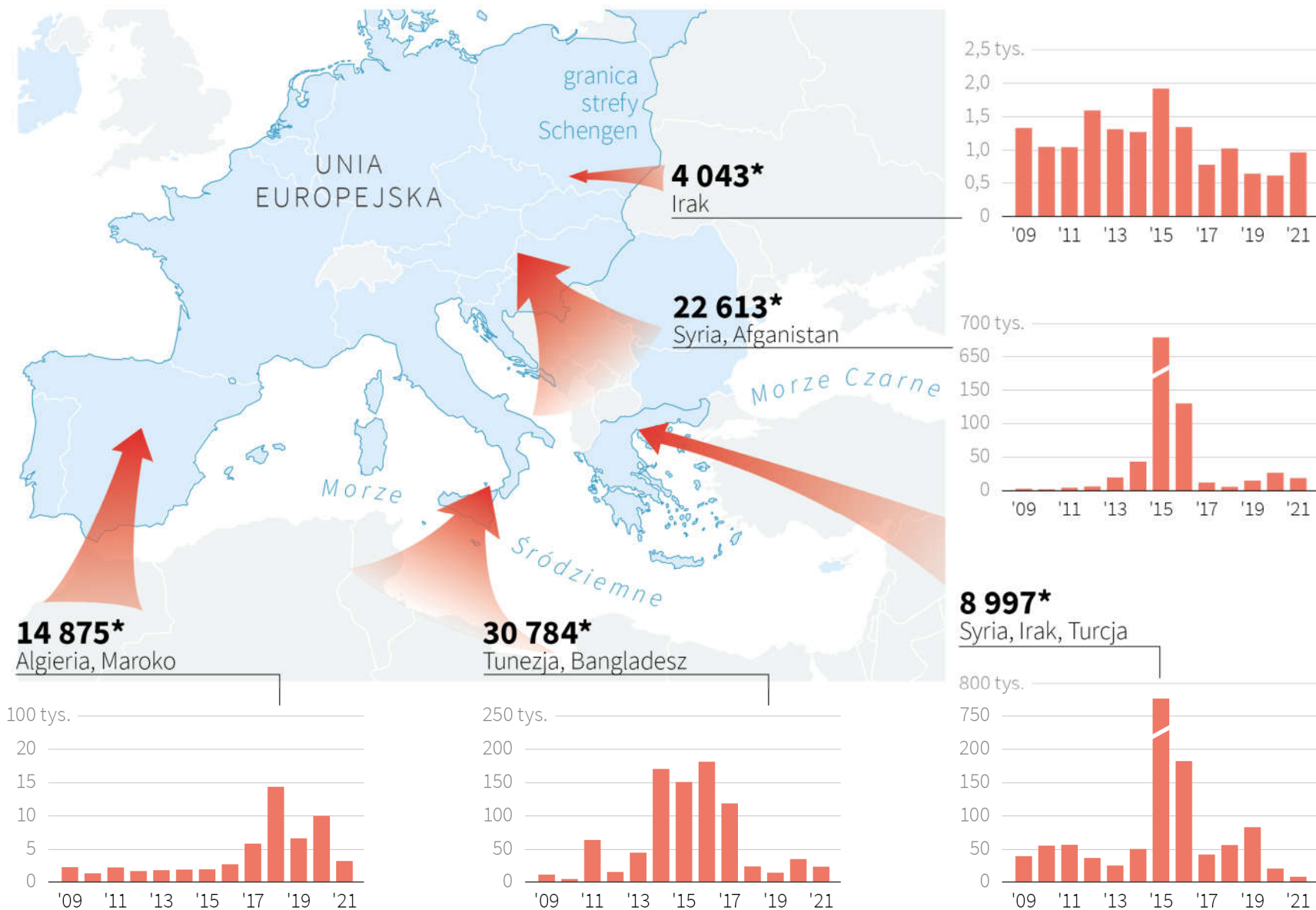
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

<https://tvn24.pl/swiat/uchodzczy-w-europie-kryzys-migracyjny-z-roku-2015-moze-sie-powtorzyc-5397412>

Imigracja do Unii Europejskiej

WYKRYTE NIELEGALNE PRZEKROCZENIA ZEWNĘTRZNEJ GRANICY UNII EUROPEJSKIEJ

Główne szlaki imigracyjne: łączna liczba imigrantów i kraje, z których przybywają najliczniej

Źródło: Europejska Agencja Straży Granicznej i Przybrzeżnej (Frontex)

* dane za styczeń-lipiec 2021 r.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Kryzys_migracyjny_w_Europie

European Migrant Crisis 2015

Top Countries of Origin

Quellen:

- Asylum applicants: eurostat dataset migr_asyappctzm
 - Migratory routes: FRONTEX Migratory Routes Map
 - Population data: eurostat dataset tps00001
- Data extraction date was 12 Sept. 2015

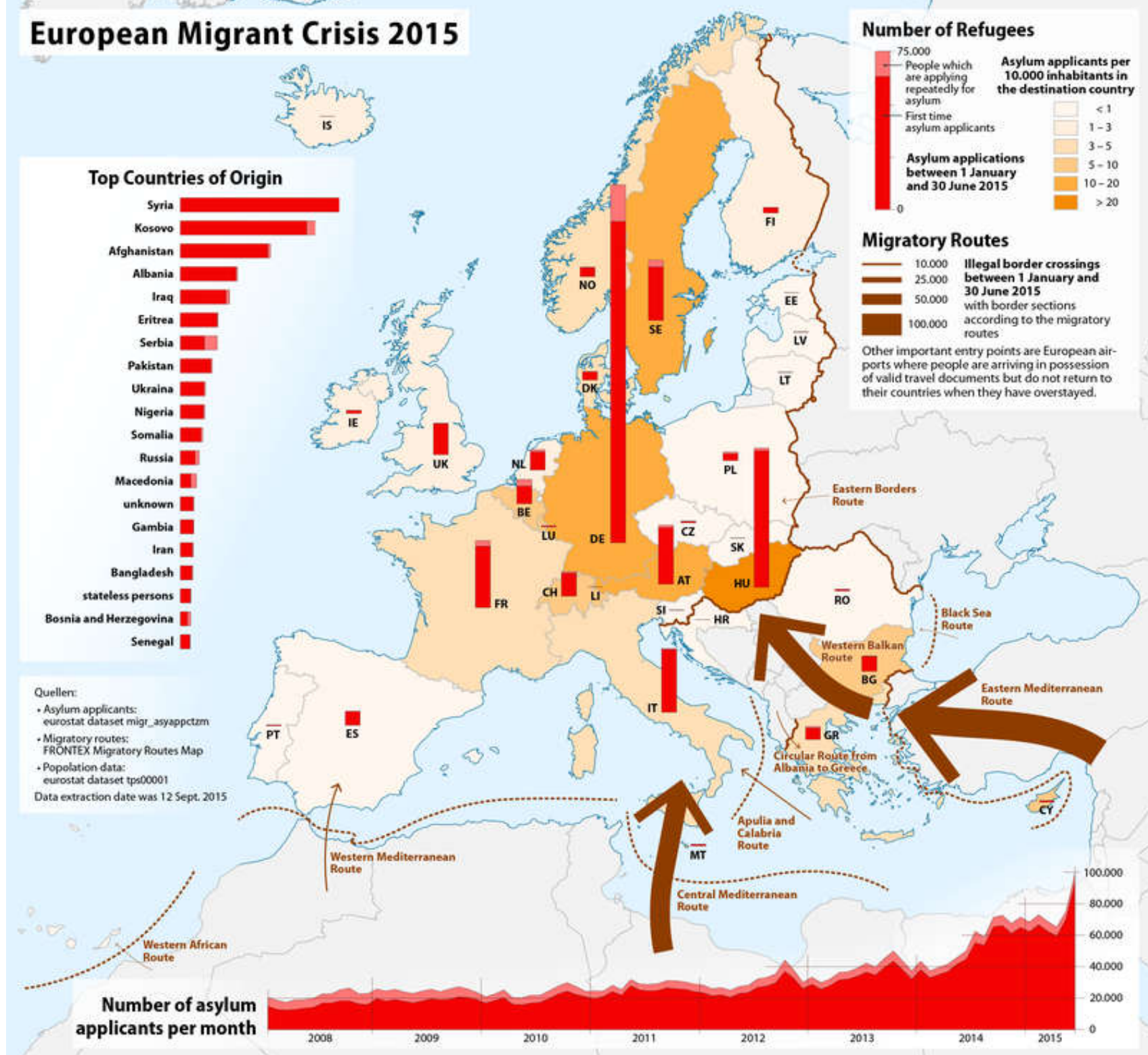
Number of Refugees

Migratory Routes

Number of asylum applicants per month

SYTUACJA IMIGRANTÓW

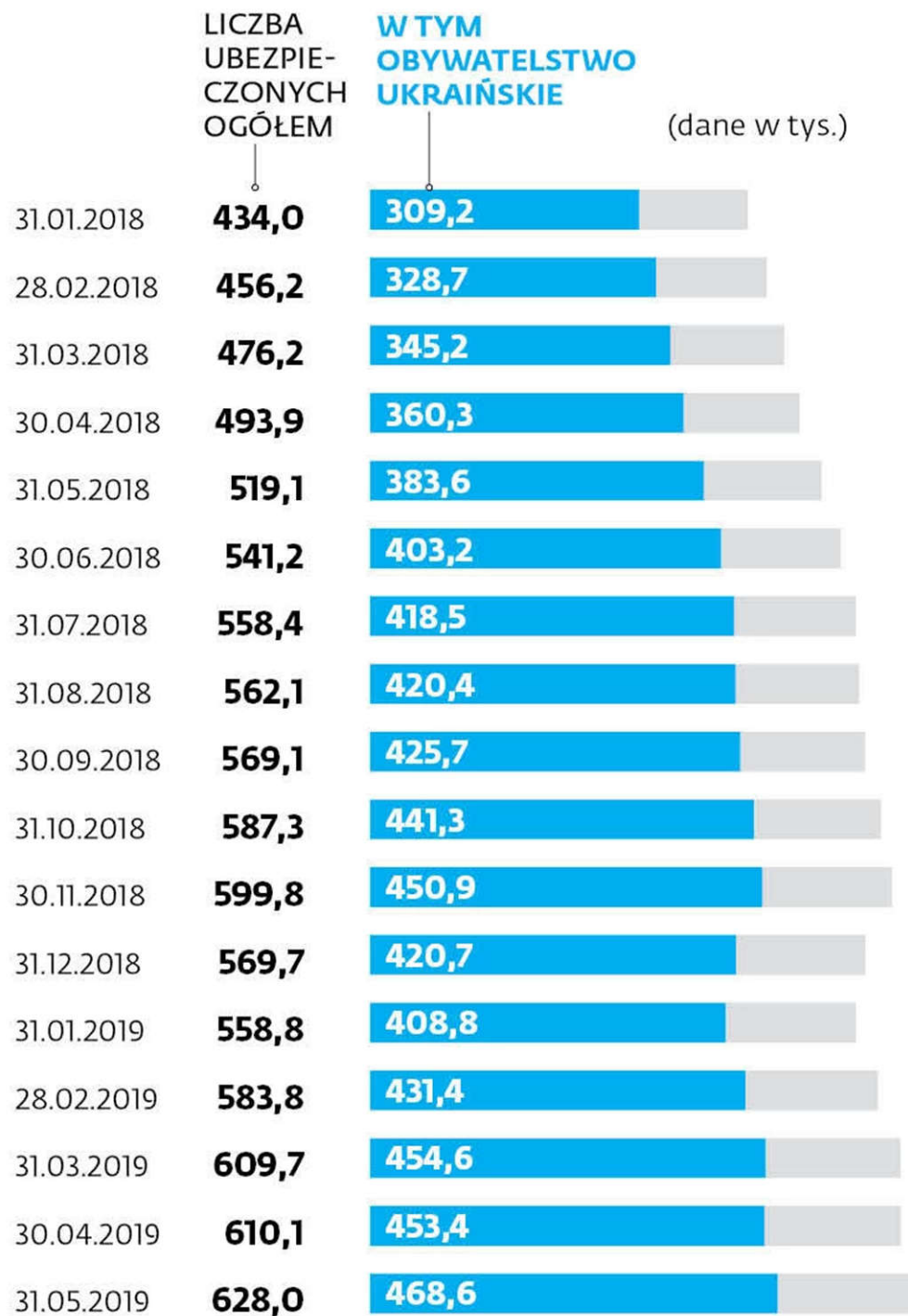
- **migranci legalni:** mają pozwolenie na pobyt i podjęcie pracy; przysługują im określone prawa socjalne (ubezpieczenia społeczne, korzystanie z opieki zdrowotnej)
- **migranci nieudokumentowani** (nie powinno się mówić, że są nielegalni); chodzi tu o nielegalny pobyt, czyli niezgodny z przepisami dotyczącymi warunków wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polski)

IMIGRANCI W POLSCE

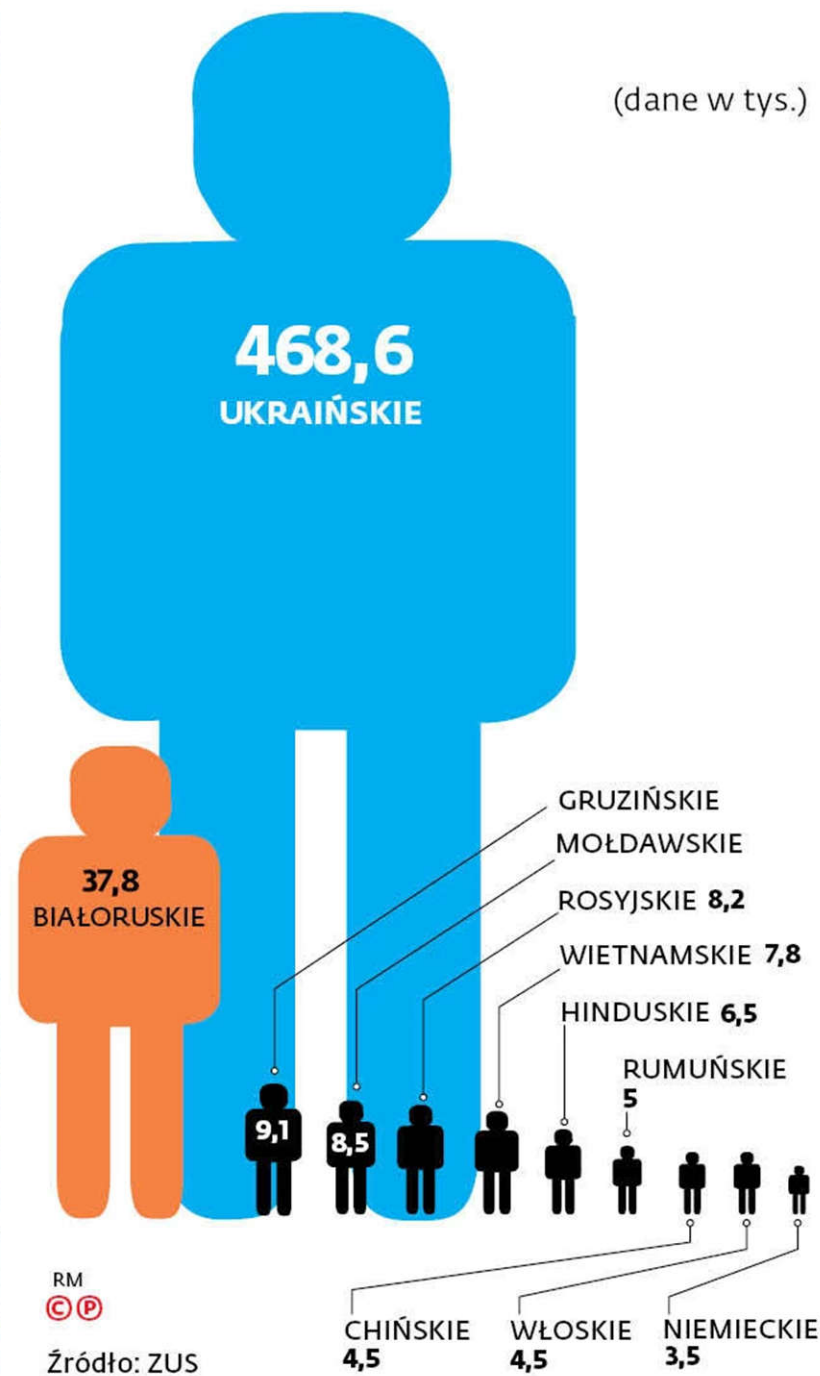
- Z danych GUS wynika, że w ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby imigrantów przebywających czasowo w Polsce.
- „Według wyników NSP 2021 w Polsce przebywało czasowo 1433,8 tys. imigrantów. Około 73 proc. z nich posiadało obywatelstwo ukraińskie. Obywatele Białorusi to 4,4 proc., Mołdawii 2,2 proc. i Gruzji 1,7 proc.”
- „Do wybuchu wojny z Rosją polski rynek pracy wspierany był przez blisko 1,5 miliona Ukraińców”.

<https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/gus-62-proc-ogolu-imigrantow-ktorzy-przybyli-w-2022-r-do-kraju-w-celu-zamieszkania-na-stale-stanowili-polacy,486508.html>

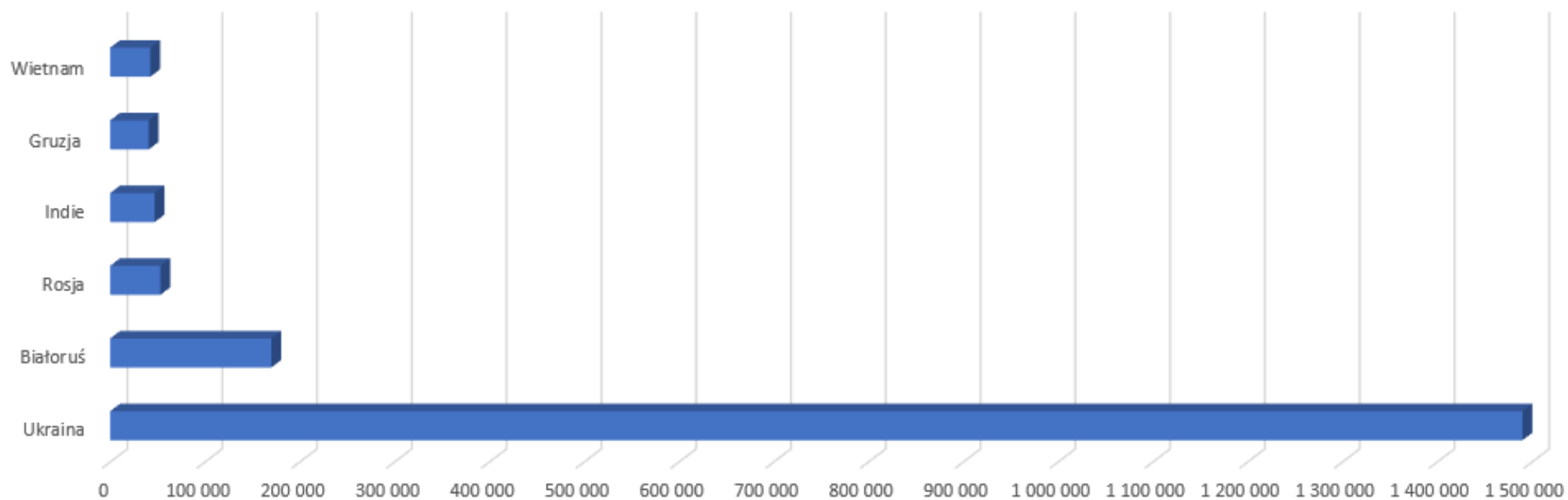
OBKOKRAJOWCY W ZUS

OBKOKRAJOWCY W ZUS WG OBYWATELSTWA

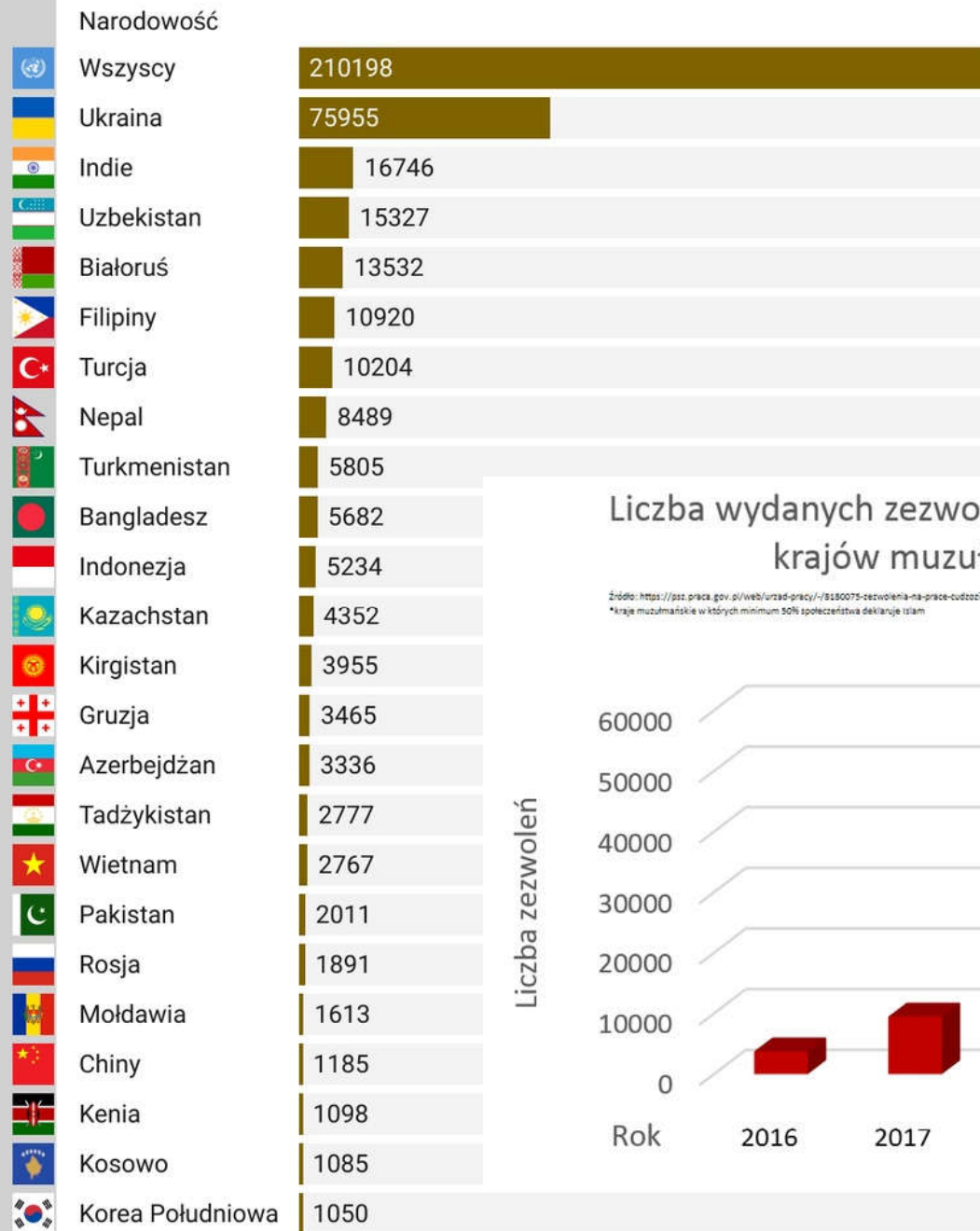
Liczba cudzoziemców przebywająca w Polsce dłużej, niż 30 dni w lipcu 2021 roku

<https://fakenews.pl/spoleczenstwo/ilu-imigrantow-mamy-w-polsce-sprawdzamy/>

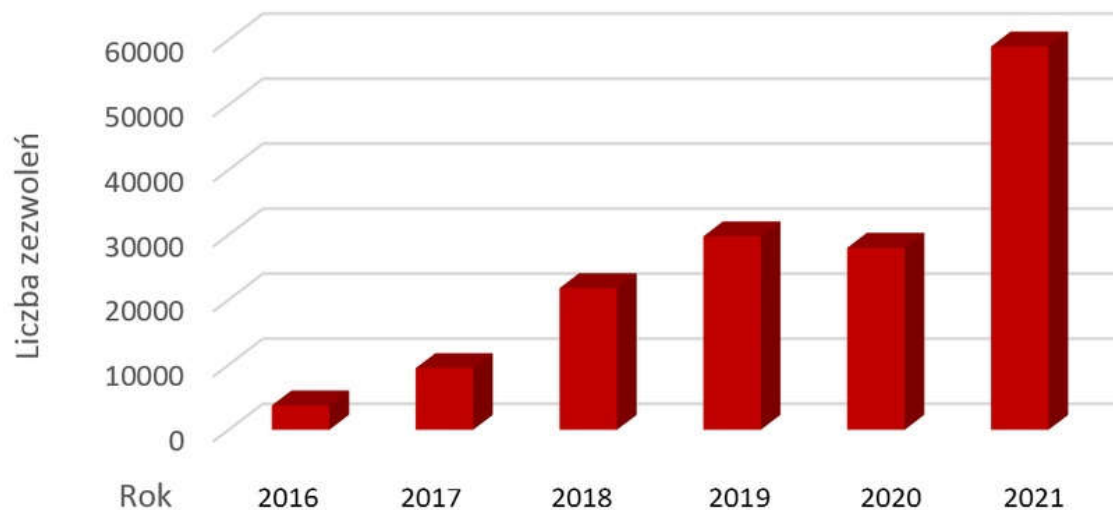
<https://www.salon24.pl/u/glos-pokolenia-90/1272971,fala-imigrantow-z-krajow-muzulmanskich-w-polsce-91-to-mezczyzni>

Imigranci ekonomiczni do Polski w pierwszej połowie 2022 roku

Liczba wydanych zezwoleń na prace dla imigrantów z krajów muzułmańskich w Polsce

Źródło: <https://paz.praca.gov.pl/web/urzed-pracy/-/8150075-zezwolenia-na-prace-cudzoziemcow>
 *kraje muzułmańskie w których minimum 50% społeczeństwa deklaruje islam

Kryzysy uchodźcze w Europie w XXI wieku

2 200 000

osób z Ukrainy wjechało do Polski
w ciągu pierwszego miesiąca wojny

Ukraińcy uciekający przed wojną
do Polski, dane Straży Granicznej
na 24.03.2022

skąd i w jakiej liczbie przybywali
uchodźcy do Europy w 2015 roku,
dane Frontex

1 830 421

osób dotarło do Europy
w całym 2015 r.

SKUTKI MIGRACJI

pozytywne dla kraju wysyłającego

- obniżenie wskaźników bezrobocia,
- transfer środków finansowych, inwestowanie w kraju,
- obniżenie wskaźników ubóstwa,
- zwiększenie popytu wewnętrznego,
- podnoszenie standardów życia,
- rozwój sektora usług, np. firm transportowych i agencji turystycznych organizujących przewozy międzynarodowe,
- wzrost zapotrzebowania na lokalne przedsiębiorstwa budowlane, ponieważ transfer zarobków jest przeznaczany głównie na budowę domów, remonty,
- nabycie umiejętności językowych,
- stykanie się z obcymi kulturami.

negatywne dla kraju wysyłającego

- trudne pozyskanie nowych rąk do pracy lub utrzymanie już zatrudnionych,
- niedopasowanie popytu i podaży pracy,
- odpływ osób dobrze wykształconych, utrata kapitału ludzkiego (tzw. *brain drain*),
- spadek PKB,
- rozdzielenie rodzin, rozpad,
- zmiany w strukturze wieku i płci ludności,
- zmiany struktur społeczno-kulturowych,
- oderwanie od rodzimej kultury.

https://mfiles.pl/pl/index.php/Skutki_migracji

SKUTKI MIGRACJI dla kraju przyjmującego

- wzrost liczby ludności obcej
- niezadowolenie obywateli, w związku z zatrudnianiem obcokrajowców zamiast rodzimych pracowników
- różnicowanie kulturowe społeczeństwa
- napływ specjalistów
- problemy socjalne np. zapewnienie opieki zdrowotnej

SKUTKI MIGRACJI dla migrującego

- wyższe zarobki
- wyższy standard życia oraz poziom bezpieczeństwa materialnego
- podnoszenie kwalifikacji
- spełnianie aspiracji zawodowych
- transfer wiedzy
- transfer środków finansowych
- podnoszenie kwalifikacji językowych

Skutki migracji

Skutki migracji dla krajów emigracyjnych (w których przeważa odpływ ludności)

+

pozytywne

- obniżenie poziomu bezrobocia
- napływ kapitału gromadzonego przez emigrantów przebywających za granicą, w tym napływ dewiz
- poprawa standardu życia w rodzinach emigrantów

negatywne

- zmniejszenie liczby wykwalifikowanych pracowników, a w konsekwencji utrata cennych zasobów ludzkich i wzrost cen niektórych usług
- rozpad rodzin
- zmiany w strukturze płci i wieku – odpływ ludzi młodych, starzenie się społeczeństwa

-

Skutki migracji dla krajów imigracyjnych (w których przeważa napływ ludności)

+

pozytywne

- napływ pracowników o różnych kwalifikacjach – zarówno taniej siły roboczej, podejmującej się prac, których nie chce wykonywać ludność miejscowa, jak i pracowników wykwalifikowanych, doświadczonych, w tym specjalistów
- przyrost ludności (głównie w wieku produkcyjnym) i zahamowanie procesu starzenia się społeczeństwa
- wzrost zapotrzebowania na produkty i usługi, a w rezultacie wzrost gospodarczy i zwiększenie wpływów do budżetu państwa z podatków

negatywne

- wzrost zróżnicowania kulturowego i pogłębianie się napięć społecznych
- powstawanie dzielnic imigranckich w miastach, co izoluje przybyszów od reszty społeczeństwa i utrudnia ich włączenie społeczne oraz integrację
- podniesienie się poziomu bezrobocia wśród rodzimej ludności (wynikające z niższych kosztów zatrudnienia imigrantów)
- konieczność zwiększenia wydatków na pomoc socjalną dla imigrantów (m.in. dla osób niepracujących, rodzin i dzieci) oraz na opiekę zdrowotną

-

diaspora

- rozproszenie członków danego narodu wśród innych narodów lub też wyznawców danej religii wśród wyznawców innej

bibliografia

- podręczniki wyd. Operon i Nowa Era
- <https://zpe.gov.pl/a/migracje-na-swiecie/D4X1erTxJ>
- <https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/world/20200624STO81906/przyczyny-migracji-dlaczego-ludzie-migruja>
- <https://migracje.gov.pl/>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Migracja_ludno%C5%9Bci